

4. Луніна І.О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності: шлях до ефективної бюджетної системи України. *Фінанси України*. 2010. №9. С. 14-19.

Юліана Дупелич
магістрантка ОП «Фінанси»
Науковий керівник:
Оксана Квасниця, канд. екон. наук
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна

СТРУКТУРА ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ

Дослідження проблем формування дохідної частини Державного бюджету України викликає інтерес, насамперед тому, що саме бюджет характеризує рівень економічного розвитку країни, і завдяки правильному здійсненню бюджетного процесу забезпечується економічна і соціальна стабільність та належний життєвий рівень населення. За рахунок податків Державний бюджет України формує більшу частину доходів держави, що дозволяє фінансувати програми соціального захисту населення, соціально-культурні заходи, науку та державні капітальні вкладення у розвиток галузей і структурну перебудову економіки.

Досліджуючи реалії вітчизняної фіскальної політики, В.Г. Дем'янишин та С.І. Юрій основним джерелом формування бюджетних ресурсів визначають податки, сутність яких, у першу чергу, полягає у примусовому відчуженні державою частини новоутвореної вартості [5, с. 391]. Головним джерелом формування державного бюджету визнають податки і А.І. Крисоватий та А.І. Луцик [3, с. 153], трактуючи їх як важливе джерело радикальних змін. Податки, збори та обов'язкові платежі є основною формою участі держави у розподілі і перерозподілі ВВП з метою залучення його частки до основного централізованого фонду грошових коштів держави.

Протягом періоду з 2012-2020 рр. сума доходів бюджету коливається. З 2012 р. по 2013 р. показники доходів знижуються, що зумовлено зменшенням суми податкових надходжень та доходів від операцій з капіталом. З 2013 р. по 2014 р. доходи зростають з 339,2 млрд. грн. до 357,1 млрд. грн. У 2015 р. спостерігаємо стрімке збільшення доходів, завдяки податковим і неподатковим надходженням. З 2015 р. по 2016 р. доходи зростають з 534,7 млрд. грн. до 616,3 млрд. грн., при тому сума неподаткових надходжень була нижчою на 17 млрд. грн. В 2017 році доходи зросли на 177 млрд. грн., що пов'язано зі збільшення усіх показників, а особливо збільшення доходів цільових фондів на 29,67 млрд. грн. в порівнянні з попереднім роком, сягнувши рекордного показника. Забезпечення надходжень в цей фонд відбулось в основному за

рахунок конфіскованих коштів та коштів, отриманих від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного правопорушення. З 2017 р. по 2018 р. доходи зростають з 793,4 млрд. грн. до 928,1 млрд. грн. Загалом з 2015 р. по 2018 р. спостерігається різке збільшення доходів в державному бюджеті України майже на 10-15%. З 2018 р. по 2019 р. збільшення доходів було незначним з 928,1 млрд. грн. до 998,3 млрд. грн. У 2020 р. сума показників доходів вперше сягає більше трильйону гривень.

Якщо проаналізувати показники, які формують доходну частину Державного бюджету України, спостерігаємо, що саме податкові надходження мають найбільшу частку, щодо його формування. Обсяг податкових надходжень до Державного бюджету України протягом аналізованого періоду має тенденцію до зростання. Найбільше зростання спостерігається у 2015 р. на 129,2 млрд. грн. Таке різке збільшення доходів пов'язано з тим, в 2014 році мала місце 300% девальвація національної грошової одиниці, яка знецінила суми податкових платежів. Крім того, в 2014 році ще не було цілого ряду нових податків і зборів, які ввели в 2015 році.

У 2015 р. до загального фонду Державного бюджету України надійшло 503,8 млрд. грн., що на 193,1 млрд. грн., більше, ніж у 2014 р. До спеціального фонду Державного бюджету за 2014 рік надійшло 46,5 млрд. грн. Проте, порівняно з 2014 роком, у 2015 р. надходження до спеціального фонду Державного бюджету знизились на 15,5 млрд. грн., у 2016 р. знову вийшли на звичний рівень, а от у 2017 р. стрімко збільшилися на 113% до 95 млрд. грн. Після різкого збільшення бюджету у 2015 р., доходи загального фонду вийшли на стабільний рівень. У 2020 році до загального фонду Державного бюджету України надійшло 877,6 млрд. грн., а до спеціального фонду Державного бюджету – 198,4 млрд. грн., що знову характеризується ростом доходів.

Державний бюджет України розробляється на базі наявної дохідної частини, тому важливим є її реальне визначення та повне виконання. В основу мають бути покладені об'єктивні оцінки прогнозних макроекономічних показників. Тому до заходів удосконалення планування дохідної частини бюджету необхідно включити:

- річні проекти мають складатися лише на основі існуючої податкової бази;
- важлива умова стабільності податкових надходжень — мораторій на податкове законодавство впродовж двох-трьох років;
- при бюджетному плануванні за основу необхідно брати песимістичний прогноз, що впливатиме на реалістичні показники дохідної та видаткової частин;
- враховувати при бюджетному плануванні вже існуючі норми податкового законодавства, а не проектні рішення;
- поступове впровадження нових податкових змін, особливо тих, що стосуються значного скорочення надходжень до бюджету;
- формування бюджету на основі програм економічного розвитку, які сприятимуть підвищенню якості життя та зростанню добробуту населення;

- поступове скасування податкових пільг із переходом до диференційованої сплати податків у відповідних галузях;
- посилення боротьби за дотриманням сплати податків.

Враховуючи те, що податкові надходження мають найбільшу частку у загальному обсязі доходів Державного бюджету України можна запропонувати такі методи щодо розвитку податкової системи:

- запровадження стимулюючої моделі податку на прибуток;
- запровадити підвищеної ставки ПДВ в розмірі 18% на товари розкоші;
- розширити групи пільгових товарів;
- перегляд галузей, для яких доцільно надавати податкові пільги;
- справедливе використання податків на споживання і прямих прибуткових податків як основних складових податкової системи.

Отже, підсумовуючи вище наведене, робимо висновок, що для зростання доходів Державного бюджету України необхідно, перш за все, удосконалити чинну систему оподаткування, вносити певні зміни щодо порядку справляння доходів та їх ефективного використання. В Україні досить виражена проблема дефіциту Державного бюджету. Це свідчить про те, що нашій державі треба терміново прийняти фінансово-економічних заходів задля усунення можливості подальшого зростання дефіциту Державного бюджету у майбутньому. Наголошуючи на тому, що врегулювання податкових надходжень – це досить глобальна та клопітка справа, ми пропонуємо звернути увагу на менш значимі фактори впливу на формування доходів – цільові фонди та доходи від операцій з капіталом.

Список використаних джерел

1. Дем'янишин В.Г. Неподаткові надходження: проблеми та роль у доходах бюджету держави. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. 2011. № 2. С. 278 – 284.
2. Звіти про виконання Державного бюджету України / Комітет з питань бюджету Верховної Ради України. URL: <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet>
3. Крисоватий А.І. Податки і фіскальна політика: навчальний посібник / А.І. Крисоватий, А.І. Луцик. Тернопіль, 2003. 312 с.
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>
5. Юрій С.І. та Федосов В.М. Фінанси: навчальний посібник. Київ «Знання», 2012. 170 с.